

دلایل طلاق در ایران: از همسرگزینی نادرست تا مشکلات اقتصادی

با بررسی نتایج پژوهش‌های دو دهه اخیر، مشخص شد «همسرگزینی نادرست»، «نقص دانش و مهارت همسران»، «عملکرد نامطلوب همسران» و «شرایط نامطلوب اقتصادی» باعث طلاق در خانواده‌ها شده است.

با بررسی نتایج پژوهش‌های دو دهه اخیر، مشخص شد «همسرگزینی نادرست»، «نقص دانش و مهارت همسران»، «عملکرد نامطلوب همسران» و «شرایط نامطلوب اقتصادی» باعث طلاق در خانواده‌ها شده است. می‌توان با اجرای دوره‌های آموزشی و مشاوره‌ای از سوی نهادهای مسئول، الزام همسران به شرکت در آن و همچنین در نظر گرفتن ضمانت اجرای قانونی مناسب، گام‌هایی در کاهش پدیده طلاق برداشت.

به گزارش ایسنا، در سال‌های اخیر پدیده طلاق در ایران رشد زیادی داشته و پیامدهای منفی آن در جامعه قابل مشاهده است. پژوهش‌های بسیاری در زمینه طلاق در کشور انجام شده و محققان این موضوع را از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار داده‌اند.

پژوهشگران دانشگاه الزهرا در یک مطالعه فراتحلیل نتایج این پژوهش‌ها را در بازه زمانی ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷، مورد بررسی قرار دادند. این پژوهشگران با بررسی ۷۰ پژوهش، عوامل بروز پدیده طلاق و پیامدهای منفی آن را ارزیابی کردند تا بتوانند بر اساس این یافته‌ها راهکارهای مناسبی برای کاهش آن ارائه کنند.

شهره روشنی استادیار مطالعات زنان، مریم تافته کارشناسی جامعه‌شناسی و زهره خسروی استاد روان‌شناسی دانشگاه الزهرا، پژوهشگرانی بودند که در این مطالعه همکاری داشتند.

برای انجام این پژوهش، با جست‌وجو در وب‌سایت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (irandoc)، بانک اطلاعات نشریات کشور (magiran)، پایگاه مجلات تخصصی نور (noormags)، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (sid) و پرتال جامع علوم انسانی (ensani)؛ تمامی مقالات علمی پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی در زمینه طلاق در بازه زمانی ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷ استخراج شدند.

موضوعاتی مثل طلاق عاطفی، متغیرهای روان‌شناسی و طلاق، متغیرهای اجتماعی و طلاق، مسائل حقوقی طلاق، طلاق توافقی، مقایسه وضعیت اشخاص طلاق گرفته و عادی، فرزندان طلاق، طلاق به عنوان عامل و نتیجه آسیب‌ها، نگرش به طلاق، سبک زندگی افراد طلاق گرفته و تجربه زیسته زنان مطلقه موضوعاتی هستند که در این پژوهش‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

بررسی‌ها نشان داد که بیشترین موضوعی که در مطالعات به آن پرداخته شده «طلاق عاطفی» است که ۱۸.۵ درصد از پژوهش‌ها به آن اختصاص داده شده است و در رتبه دوم موضوع «متغیرهای روان‌شناسی» مثل سازگاری، تنظیم هیجانی، هوش هیجانی، اضطراب، افسردگی قرار دارند.

دلایل طلاق در کشور و راهکارهای کاهش آن

با بررسی نتایج این پژوهش‌ها مشخص شد که عوامل موثر بر طلاق در چهار دسته کلی «همسرگزینی نادرست»، «نقص دانش و مهارت همسران»، «عملکرد نامطلوب همسران» و «شرایط نامطلوب اقتصادی» قرار دارد.

ازدواج ناآگاهانه، نداشتن بلوغ لازم برای ازدواج، عدم برخورداری از سلامت روانی، شخصیتی و اخلاقی، تزلزل پایه‌های ایمان، عدم واقع‌گرایی در معرفی خود و شناخت همسر و عدم تناسب فردی و خانوادگی همسران در زمینه‌های مختلف؛ در دسته همسرگزینی نادرست قرار می‌گیرند که بخش قابل توجهی از طلاق‌ها ریشه در این موارد دارد. مهم‌ترین راهکار برای کاهش این نوع ازدواج‌ها آموزش جوانان و خانواده‌ها در زمینه نحوه صحیح انتخاب همسر است.

نقص دانش و مهارت همسران شامل انتظارات و توقعات غیرمنطقی همسران از هم، ضعف همسران در مهارت‌های رفتاری و شخصیتی، نداشتن شناخت کافی از یکدیگر، عدم تفاهم و درک متقابل، ناتوانی در حل اختلافات، نارضایتی

جنسی و عاطفی همسران و برآورده نشدن نیازها و انتظارات است.

در این موارد اگرچه همسرگزینی به شیوه صحیح صورت گرفته، ولی به دلیل نداشتن آگاهی و مهارت های لازم برای ایفای نقش همسری، در تعاملات زناشویی مشکلات جدی به وجود آمده است و در نهایت به طلاق منجر خواهد شد. بنابراین برای کاهش طلاق هایی که ناشی از این عوامل هستند، باید برای آموزش مهارت های مورد نیاز همسران در زندگی زناشویی برنامه ریزی کرد.

عدم مسئولیت پذیری و انجام ندادن وظایف نقش همسری، تعارض نقش و تقسیم کار نامناسب، برآورده نشدن نیازها و انتظارات، چشم و هم چشمی و مصرف گرایی، استفاده نادرست از فضای مجازی، معاشرت های غیراخلاقی و ناپسند، اعتیاد به مواد مخدر، مصرف مشروبات الکلی و خیانت زن و مرد از عملکردهای نامطلوب همسران است که باعث طلاق می شوند. برای کاهش طلاق های ناشی از این موارد باید با شناسایی این همسران و ارائه دوره های آموزشی و خدمات مشاوره ای، عملکرد آن ها را اصلاح کرد.

دسته آخر از دلایل طلاق در جامعه، وجود شرایط نامطلوب اقتصادی مثل چالش تامین هزینه های خانواده به دلیل تورم، عدم امنیت شغلی، بیکار شدن مرد و عدم توانایی تامین مسکن مناسب است.

برای کاهش این طلاق ها باید متولیان اقتصادی کشور با تدوین سیاست های اقتصادی مناسب، برنامه های عملیاتی در راستای ایجاد امنیت شغلی و اقتصادی و رفاه خانواده ها اجرا کنند.

راهکارهای کاهش پیامدهای منفی طلاق

پژوهش های بررسی شده علاوه بر عوامل مؤثر بر طلاق، به پیامدهای منفی طلاق برای زنان و فرزندان نیز پرداخته اند. راهکارهای کاهش این پیامدهای منفی شامل: رفع چالش های حقوقی و خلاهای قانونی، آموزش والدین برای به حداقل رساندن آسیب های طلاق برای فرزندان، ارائه خدمات مشاوره ای برای زنان و فرزندان، فرهنگ سازی برای حمایت خانواده از زنان مطلقه و نیز اصلاح نگرش جامعه به زنان مطلقه و فرزندان طلاق، حمایت از اشتغال زنان مطلقه و کسب اطمینان از پذیرش کامل و متعهدانه فرزند ناتنی پیش از ازدواج مجدد، هستند.

اقدامات ضروری برای کاهش طلاق

پژوهشگران بر اساس نتایج به دست آمده از این بررسی ها، راهکاری را در پنج مرحله پیشنهاد دادند:

گام اول: تنظیم محتوای مناسب برای تدریس در دوره های آموزشی مهارت های همسرمداری براساس نظر متخصصان، متناسب با شرایط فرهنگی و اجتماعی استان های مختلف؛

گام دوم: شناسایی افراد متخصص و شایسته برای تدریس در هر استان و تایید صلاحیت آن ها پس از شرکت در دوره های تربیت مربی؛

گام سوم: شناسایی مشاوران متخصص و متعهد برای اجرای مشاوره های هنگام ازدواج و برگزاری دوره های آموزشی و تایید صلاحیت آن ها؛

گام چهارم: کمک گرفتن از فارغ التحصیلان توانمند جویای کار در رشته های مرتبط از قبیل روان شناسی و مشاوره برای کاهش هزینه های اجرای برنامه ارزیابی و پایش منظم میزان موفقیت در زندگی زناشویی؛

گام پنجم: طراحی سامانه جامع خانواده موفق با هدف اجرای بهینه راهکارها، از طریق تسهیل دسترسی به افراد پس از ازدواج برای ارزیابی های دوره ای، شناسایی افراد نیازمند خدمات مشاوره ای، پیگیری نتایج خدمات و ارائه خدمات آموزشی و مشاوره ای متناسب با نیازهای خانواده ها در هر مرحله از زندگی.

نتایج این مطالعه به صورت مقاله علمی پژوهشی با عنوان «فرا تحلیل پژوهش های طلاق در ایران در دو دهه اخیر

(۱۳۷۷-۱۳۹۷) و ارائه راهکارهای کاهش طلاق و پیامدهای منفی آن برای زنان و فرزندان» در فصل نامه «زن در توسعه و سیاست» دانشگاه تهران منتشر شده است.

این مقاله از یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۷ با حمایت مالی معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری، استخراج شده است.